

# **РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГУ**

***М.О. КОТЕЛЮХ***

***Україна, м. Харків, ННІПФМГБ ХНУВС***

Завдання вищої юридичної освіти майбутніх працівників міліції громадської безпеки, з точки зору тих, хто її набуває, часто бачиться як таке, що має сприяти формуванню у курсанта розвинутої системи фахових знань у сфері правознавства, тоді як завдання з виховання курсанта як особистості відтісняється на задній план. Однак, розвиток у курсанта властивостей зрілої особистості з розвинутою системою світоглядних знань (що включає в себе знання про основні етичні системи сучасності) бачиться як одне з центральних цілей вищої освіти, адже працівник міліції з огляду на специфіку своєї праці має стосунки з людьми самих різноманітних світоглядних установок, що вимагає від нього розуміння “внутрішньої логіки” їх мислення. Крім того, майбутній працівник міліції повинен мати власну розвинену систему морально-етичних норм, що спонукатиме його до сумлінного виконання професійних обов'язків.

Як вказано у роботах цілого ряду дослідників (Л.Ф. Бурлачук [1], Л.А. Петровська [4], К. Рудестам [5], М.С. Яницький [6]), зміна у системі цінностей, зокрема морально-етичних, з найбільшим ефектом може бути досягнена у процесі використання тренінгових форм навчання. Моделювання у тренінгу ситуацій, пов'язаних з професійною діяльністю працівника міліції громадської безпеки, впливає на співвіднесення курсантами власних принципів та установок з цінностями, та професійно-етичними нормами професійної діяльності; а також сприяє на основі їх усвідомлення та прийняття власної ціннісної системи.

Включення тренінгів до навчальних планів ВНЗ дає підставу говорити про тренінг як форму організації навчального процесу і визначити цю форму як навчальний тренінг, тобто спеціально-організовані дії з моделювання навчальних ситуацій з метою формування базових понять і компетенцій на основі проблематизації індивідуального досвіду учасників.

Форма навчального тренінгу дає змогу організувати особливий специфічний освітній простір, у якому курсанти усвідомлюють власну некомпетентність щодо вирішення ситуації чи певного класу завдань пов'язаних з необхідністю здійснення

морального вибору, визначаються з власними обмеженнями у наявних знаннях або компетенціях. Це усвідомлення відбувається на стадії фактів (за класифікацією Д. Колбі) шляхом виконання певних дій, операцій, які не дають бажаних результатів через обмеженість способів дій майбутніх фахівців. Емоційне переживання власних обмежень спонукає курсантів до колективного пошуку ефективних способів дій. Саме шляхом проб і помилок відбувається пошук альтернативних варіантів вирішення ситуації. Ефективні варіанти, котрі дають бажані результати, усвідомлюються шляхом ретроспективної рефлексії й алгоритмізуються. Це дає курсантам змогу в подальших аналогічних навчальних ситуаціях швидко адаптуватись та вирішити поставлені завдання. Проекція навчальної ситуації та власних дій у певну реальність допомагає курсанту усвідомити власну компетентність, а при повторях певних способів дій в інших ситуаціях – набуті неусвідомленої компетентності, що дає можливість у подальшій професійній діяльності швидко адаптуватись до ситуації (проблемної чи взагалі невизначеної) та вирішити поставлені завдання завдяки сформованому репертуару способів дій.

Процес колективної мислєдіяльності у навчальному тренінгу дає змогу включити у навчальну діяльність усіх (без винятку) курсантів, спрямувати їхні зусилля у конструктивне русло, що, безумовно, детермінує їхній подальший розвиток, їхню якісну зміну, підвищення мотивації до навчання і пізнання нового, отримання професійного досвіду.

Зазначимо, що студенти засвоюють інформацію швидше, якщо навчання проходить інтерактивно: водночас з одержанням інформації обговорюються незрозумілі моменти, одразу закріплюються здобуті знання, формуються способи дій та поведінки. Такий метод втягує учасників у процес навчання, а сам процес навчання стає легшим і цікавішим.

Навчальний тренінг, створюючи ігрову реальність, знімає бар'єри на шляху креативності мислення, страх помилки (оскільки ситуація несправжня) і дає змогу вирішувати цілком реальні проблеми, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю взагалі та з формуванням та розвитком професійної етики зокрема. Ігрова реальність дає можливість апробувати певні способи дій неодноразово, відкидаючи хибні та відбираючи конструктивні.

Абстрагування від конкретної ситуації та виведення законів, закономірностей дає курсантам змогу класифікувати навчальні завдання за класами, відбираючи ті способи дій, що дають можливість вирішувати задачі певних класів, вільно оперувати

отриманими знаннями, формулювати власні навчальні задачі, стаючи дійсними суб'єктами власної навчально-професійної діяльності [2].

Однак, ефективність навчального тренінгу як засобу формування та розвитку професійної етики, залежить від низки психолого-педагогічних умов. Л.І. Мороз визначає такі психолого-педагогічні умови, за яких навчальний тренінг матиме стійкі позитивні наслідки:

- включення установок і відношень, сформованих у ході тренінгу, в професійну Я-концепцію учасників;
- інтеграція сформованих установок і відношень з наявними професійно важливими вміннями та навичками;
- індивідуалізація, повнота і насиченість зворотного зв'язку;
- актуалізація рефлексивних здібностей учасників;
- проектування можливостей застосування набутих у тренінгу знань та вмінь у конкретних професійних ситуаціях;
- створення проектів подолання опору професійного середовища змінам, що виникають у тренінгу [3].

Таким чином, створення зазначених психолого-педагогічних умов при використанні навчального тренінгу забезпечує, на нашу думку, формування та розвиток професійної етики майбутніх працівників міліції громадської безпеки.

1. Бурлачук Л. Ф. Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. – Киев : Ника-Центр; М. : Алетей, 1999. – 320 с.
2. Євдокимова Н.О. Психологічні особливості побудови освітнього простору майбутніх фахівців правничої діяльності / Н.О. Євдокимова // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С.Д. – К. : «Логос», 2007. – Т.7, вип.12. – С. 73-79.
3. Мороз Л.І. Професійно-психологічний тренінг у становленні особистості фахівця (на прикладі працівників ОВС) : Монографія / Мороз Л.І. – Івано-Франківськ : ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2007. – 312 с.
4. Петровская Л. А. Теоретические и методологические проблемы социально-психологического тренинга / Л.А Петровская. – М. : Знание, 1982. – 168 с.
5. Рудестам К. Групповая психотерапия: Пер. с англ. / К. Рудестам. – СПб. : Питер Ком, 1998. – 384 с.
6. Яницкий М.С. Ценностные ориентации личности как динамическая система : Монография / М.С. Яницкий. – Кемерово : Изд-во Кузбассвуиздат, 2000. – 98 с.